

DO ZADNJE STRANI

Preteklost za petami

Maja Haderlap
Ženske v temi
 Prevod: Štefan Vevar
 Založba Goga, 2025

✦ Tanja Lesničar - Pučko

Ko je pred trinajstimi leti izšel roman Angel pozabe Maje Haderlap, dotlej zavezane predvsem poeziji, je ta odličen roman pomenil tudi njen veliki preboj na širše območje, tako nemško kot v druge jezikovne prostore. Prvoosebna pripoved, večinoma v sedanjiku, ta nenavaden slogovni prijem, ki daje vtis poročanja v živo o otroštvu in odraščanju pripovedovalke, je vodil bralca skozi trdo življenje, pomanjkanje in poniževanje koroških Slovencev, ki se je dogajalo tukaj in zdaj, pred našimi očmi. Po trinajstih letih je zdaj pred nami drugi avtoričin roman, *Ženske v temi*, tudi ta v izvirniku napisan v nemščini.

Delo *Ženske v temi* je na neki način pogled z drugega konca v več smislih: Mira, zdaj srednjih let, potuje z Dunaja, kjer živi, nazaj na Koroško k ostareli materi Ani (obe imata enaki imeni kot v Angelih pozabe), nazaj v svoj rojstni kraj, v kraj otroštva in mladosti, kjer se ji sprožijo spomini na pomanjkanje, alkoholizem, zgodnjo očetovo smrt, spolno nadlegovanje pa tudi na nekdanjo ljubezen. Je nekakšna pot nazaj k sebi, kakršna je bila nekoč, a se je pustila na domačem podstrešju, se pokopala v kovček skupaj s svojimi tedanjimi zapiski in odšla v vele mesto, v drugačno življenje izobrazenke s spodobnim možem.

Mira pravzaprav obišče betžno mamó z mučno nalogo: povedati ji mora, da mora zapustiti hišo, v kateri živi, ker ta pripada stricu. Maja Haderlap torej odpira perečo temo odnosa do starejših, njihove odvečnosti, »odlaganja« v domove za ostarele in (ne)odgovornosti potomcev do staršev. A ta obisk je tudi pandorina skrinja, v njej pa je marsikaj: nelagodje ob njuni odtujenosti, Mirina hladnost in odrezavost, njena frustriranost zaradi spominov na preteklost in sedanjih zatikajočih se odnosov z okolico, ki jo pogosto obravnava kot nekoga, ki je odšel in se ima zato za nekaj več. Obisk je za Miro tako predvsem sprožitev spominov, večinoma slabih, je

brskanje po preteklosti, odpiranje starih ran, ponovno odkrivanje dušee tradicije in svojega nekdanjega upora zoper nazadnjaštva vseh vrst, ki so jo pognala z doma. Hkrati poteka še en proces, proces prepoznavanja toka časa in tudi novega pogleda na nekdanje dogodke skozi sedanjo optiko, ki Miro tu in tam spet poveže okolico. A

Če sta si *Ženske v temi* in *Angel pozabe* tematsko v marsičem blizu, pa je med njima velika razlika na ravni sloga: stilno inovativnost prvega romana zdaj nadomesti pripovedni način, ki spominja na tradicionalne romane s podrobnimi opisi vsakdanjika, situacije se ponavljajo in tekst mestoma izgublja svoj notranji ritem.

njene frustracije so premočne in tako vihravo zapusti kraj in mamó.

Njej, mami, je posvečen drugi del knjige. Najprej njeni grozi, ko izve za hčerino nesrečo, nato pa v reminiscencah njenim spominom na hčerino otroštvo, odraščanje, njenim dvomom glede njunih odnosov, kasnejših kratkih stikov, odtujenosti in sedanji bojazni pred prihodnostjo. V nekakšni rašomonski formi se izrisuje drug, mamin pogled na preteklost, na njeno otroštvo, težko odraslo življenje, odtujen odnos s hčerjo in njeno sedanje osamljeno življenje, ki se bo moralo kmalu preseliti drugam. In v nekem smislu se postopoma zazdi, da si ti dve zgodbi, ti dve življenji, ti dve ženski, mama in hči, nista tako različni, kot bi hoteli verjeti, da sta na podoben način zataknjeni v svojo bolečo notranjost, večkrat nezmožni dati roko takrat, ko bi jo druga najbolj potrebovala. Kot nekakšna paralelna, tangencialna svetova, zaznamovana s podobnimi ranami. Ki pa, zdi se, nekako vendarle končno najdeta most iz zapredka njunih zaprtosti.

Če sta si *Ženske v temi* in *Angel pozabe* tematsko v marsičem blizu, pa je med njima velika razlika na ravni sloga: stilno inovativnost prvega romana zdaj nadomesti pripovedni način, ki spominja na tradicionalne romane s podrobnimi opisi vsakdanjika, situacije se ponavljajo in tekst mestoma izgublja svoj notranji ritem. Tudi pravni, svetli konec tega vtisa ne odpravlja. ✕